

Aantrekkelijke Stad en Regio

Groningen is een aantrekkelijke stad. Dat willen we zo houden, en waar mogelijk versterken. De volgende actoren zijn belangrijk voor het goed functioneren en het imago van de stad.

- Goed woonklimaat
- Goed werkklimaat
- Economische sterke stad
- Goed bereikbare stad
- Historische stad
- Jonge en levendige stad
- Innovatieve stad, kennisstad, Energie schoon
- Sterke relatie met de regio (stad en regio versterken elkaar)

Wij denken dat het belangrijk is het profiel/imago van de stad én regio te versterken. Stads en regio versterken elkaar. De vraag is wat Groningen onderscheidend maakt. We zijn niet meer de graanschuur en de gasbel heeft juist een negatief effect op het imago.

Wat Groningen positief onderscheidt is dat we een jonge, levendige en innovatieve kennisstad zijn die voorloper is op het gebied van energie schoon.

Een ander onderscheidend thema kan de regionale voedselproductie zijn/worden. We kunnen als voedselregio grotendeels zelfvoorzienend worden, en dit tot de drijfveer van de noordelijke economie maken. Dus veranderen van grondstofleverancier naar voedselproducent.

Spoor 1, Noodzakelijke ingrepen

Als gevolg van de aardbevingen zijn er diverse noodzakelijke ingrepen die gedaan moeten worden. Primair gaat het om constructieve ingrepen die de veiligheid garanderen. Anderzijds gaat het ook om 'plastische', herstelmaatregelen vanuit de beschermingsplicht die we hebben ten aanzien van monumenten.

- Veiligheid van woningen
- Veiligheid van publieke gebouwen
- Veiligheid in de openbare ruimte
- Veiligheid en schadeherstel van monumenten

In de bijlage 'Aardbevingsprogramma Erfgoed' hebben we omschreven hoe wij vinden dat we met de monumenten zelf én met de monumentale en karakteristieke stad om moeten gaan.

Spoor 2, Imago van stad en regio versterken

We willen het imago van Stad en Regio versterken. Een positieve boost geven. Dat kunnen we doen door:

1. Scholing en manifestaties in te zetten voor kennisverbreding en –verdieping en om Groningen op de kaart te zetten als innovatieve- en kennisstad op het gebied van energie en duurzame kwaliteit.
2. Bestaande programma's te versnellen
3. Programma's te koppelen en zodoende de herstel- en versterkingsmaatregelen als hefboom gebruiken.

Scholing en manifestaties

We willen kennis en bewustwording rondom aardbevingen en de gevolgen ervan vergroten. Dat geldt voor zowel vakmensen als voor bewoners en ondernemers.

Binnen de vakwereld van architecten en investeerders zien we momenteel een enorm gebrek aan kennis en waardering voor karakteristieke en monumentale gebouwen en onderdelen van gebouwen. In de ontwikkelfase van plannen steken we veel ambtelijke energie in een zorgvuldige aanpak van onze monumenten. Tijdens de uitvoeringsfase gaat er momenteel veel mis. Vanaf dit jaar (2015) zetten we daarom al in op meer toezicht tijdens uitvoerende werkzaamheden aan monumenten. Wanneer er -vanwege de versterkingsopgave- een toename gaat plaatsvinden aan werkzaamheden aan monumenten, komt het zorgvuldig omgaan met monumenten nog meer onder druk te staan. Wij zien de oplossing (idealiter) bij de ontwerpende en uitvoerende partijen en niet alleen en zozeer bij de overheid als kwaliteitsbewaker en toezichthouder.

De aardbevingen bieden de architecten in Noord-Nederland de kans om zich te specialiseren, en daarmee bijvoorbeeld de beste restauratie architecten van Nederland te worden: *“Daarvoor moet je in Groningen zijn!”*

Onze ideeën voor scholing en manifestaties zijn:

- IBA (bestaand idee)
- Bouwhistorisch depot (M&M) uitbreiden tbv her te gebruiken cultuurhistorisch waardevolle bouwmaterialen die bij de grootschalige sloop/nieuwbouw vrijkomen
- Boormateriaal van de Geothermie bewaren en tentoonstellen
- Erfgoedbeurs Noord Nederland organiseren (april 2016)
- informatie op Groningen.nl/monumenten zetten
- Cultuurhistorische WaardenKaart (CWK) een aardbevingsschade laag geven

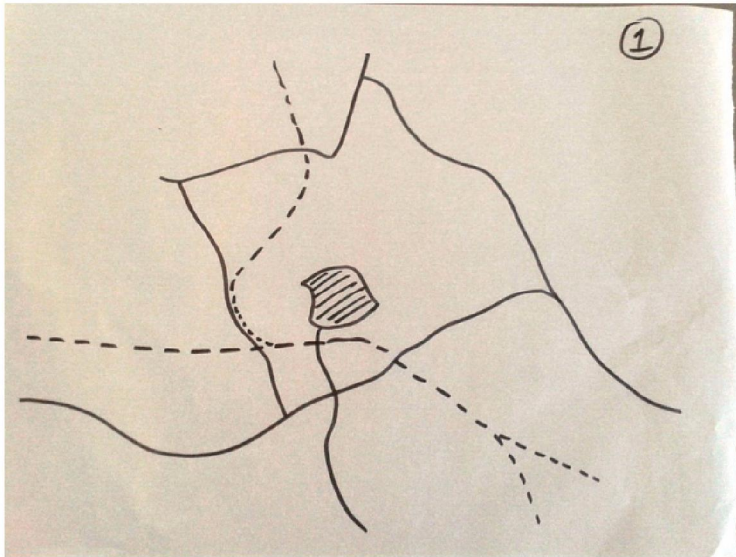
Bestaande programma's versnellen

Door programma's slim te koppelen willen we de stad aantrekkelijker maken om in te wonen en investeren. Dat doen we door ingrepen op gebouw en objectniveau te richten op structuurversterking, ten dienste van het imago en profiel van Stad en Regio. We gebruiken de aardbevingsmaatregelen als hefboom om Stad en Regio te versterken, en niet als bedreiging.

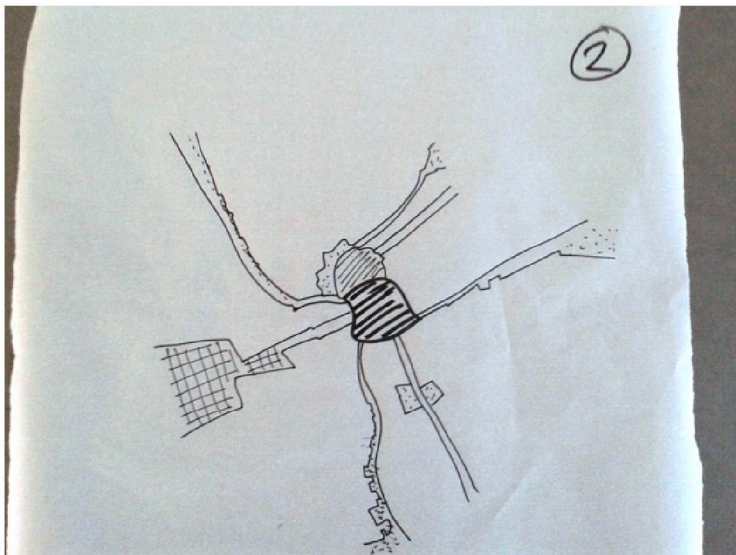
Programma's koppelen

Wanneer we programma's slim aan elkaar koppelen kunnen we effectiever onze doelen bereiken. Zo kan het versterken van woningen gecombineerd worden met het energiezuinig maken ervan. Als we het echt integraal aanpakken, organiseren we dit als wijkvernieuwing en koppelen we ook andere doelstellingen -bijvoorbeeld sociale doelstellingen en het herstellen van stedelijke structuren- aan deze opgave.

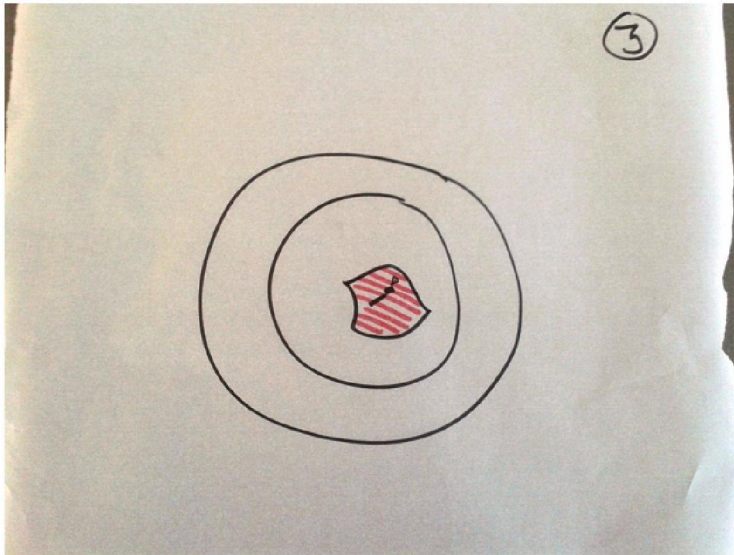
Naast het versnellen van de bestaande programma's zijn er in de stad en in de regio een aantal knelpunten die een belemmering vormen voor de stad die we willen zijn. Door de programma's slim in te zetten, en waar nodig een extra boost te geven willen we deze belemmeringen opheffen. Dit speelt op verschillende schaalniveau's. Op de volgende pagina's volgt een overzicht om te duiden waar de prioriteiten liggen als het gaat om het opheffen van deze belemmeringen.

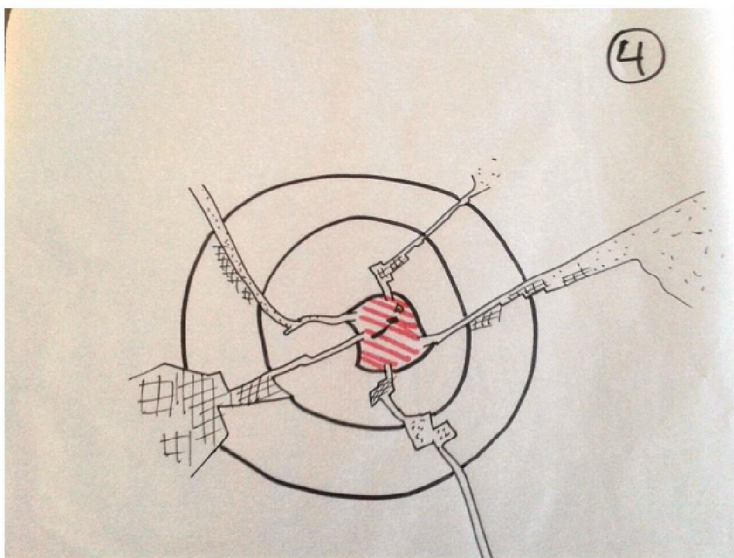
1. Landelijke en regionale ontsluiting
 - a. Snelwegen
 - b. Spoor

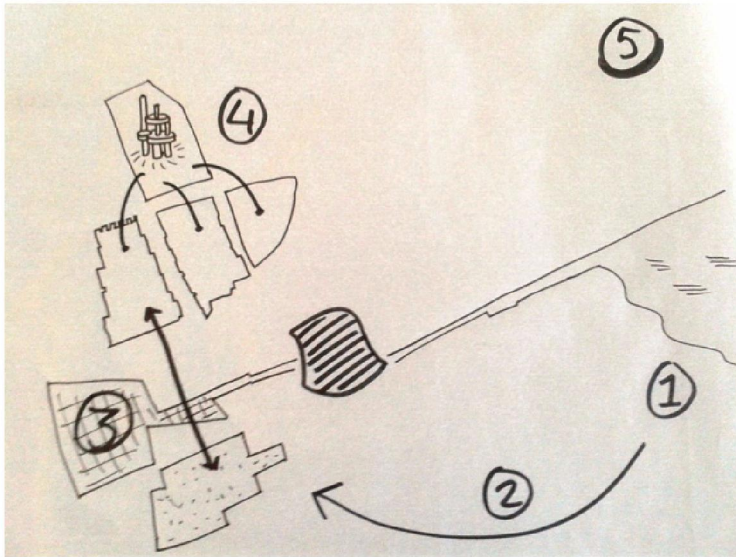
2. Stedelijk en lokale verbindingen
 - a. Fiets en auto
 - b. Ondersteund door stedelijke en landschappelijke structuren

3. Concentrisch gegroeide stad levert aantal barrières op voor de stedelijke en landschappelijke structuren (schematische weergave)
- Diepenring
 - Ringweg
 - Sporen
 - Kanalen
 - Busbanen

4. We willen de stedelijke en landschappelijke structuren versterken door projecten hiervoor strategisch in te zetten.
- Zuid: stationsgebied en deksel ZRG
 - Verbinding Meerstad: Kop van Oost, Sontbrug, P&R Meerstad
 - UMCG - Oosterhamriktracé -Kardinge: woonprogramma, busbaan, bruggen Van Starckenborgkanaal
 - Zernike – Koningslaagte: Reitdiepzone, Friesestraatweg
 - West: Suikerunieterrein, Hoendiep

5. Strategische stedelijke planning

- a. Stap 1: Meerstad als waterbergingsgebied. Richten op wonen op het water (sterker, gerichter profiel). Extensiever programma daardoor. Versnelde ontwikkeling leidt tot versnelde totstandkoming van de verbinding tussen stad en Meerstad.
 - b. Stap 2: programma Meerstad deels overhevelen naar Suikerunieterrein.
 - c. Stap 3: Suikerunieterrein ontwikkelen met programma Meerstad en eventueel tijdelijke huisvesting vanwege woningversterkingen. Ontwikkeling Suikerunieterrein leidt tot verbetering stedelijke as Hoendiep en tot een noord-zuidverbinding van Vinkhuizen-Suikerunieterrein-Stadspark. Zodoende wordt het Stadspark onderdeel van het stedelijke weefsel.
 - d. Stap 4: Zernike versneld doorontwikkelen tot het kenniscentrum voor duurzame energie van Europa, waar we de Geothermie in de praktijk brengen. In de drie noordelijke woonwijken integrale wijkvernieuwing toepassen. Hiervoor de versterkingsbudgetten koppelen met het NOM-project (energie, Nul Op de Meter). Daarmee maken we deze wijken tot hét toonbeeld van Energie Schoon wonen. Het levert voor de wijken imagoverbetering op. De stad/regio kan zich hiermee ook op de kaart zetten.
6. Overige versterkingsopgaven. We kunnen nog niet inschatten hoe groot deze opgaven zullen zijn. Per wijk of buurt moet bekeken worden hoe groot deze opgave is en hoe een eventuele wijkvernieuwing kan bijdragen aan versterking van de stedelijke structuur. Hieronder twee willekeurige voorbeelden.
- a. Beijum en Lewenborg: verbeteren van Imago. Versterken van stedelijke en landschappelijke structuur en verbinding met stad en landschap. Maar ook koesteren van (gesloten) stedenbouwkundige structuur.
 - b. De Wijert: Imago is prima. Verbeteren van stedelijke en landschappelijke structuren. Koesteren van de (gave) stedenbouwkundige naoorlogse structuur.

Bijlage

Programma Erfgoed

Opdracht:

Het formuleren van een programma specifiek gericht op het beleidsterrein cultureel erfgoed.

Visie:

Het cultureel erfgoed is de drager van de ruimtelijke kwaliteit in de gemeente. Daarbij denken we niet alleen aan de beschermde rijks- en gemeentelijke monumenten, maar ook aan de context waarin deze staan: de planologisch beschermde cultuurhistorische waarden en de vrijwel onbeschermde cultuurhistorie in het stedelijk weefsel en het landelijk gebied.

Als we de identiteit van Groningen 'op de kaart' willen houden, zullen we niet in de laatste plaats goed voor het kwetsbare boven- en ondergrondse erfgoed moeten zorgen. Daarbij gaat het primair om de INSTANDHOUDING daarvan.

Schade aan monumenten/historische gebouwen als gevolg van aardbevingen is onvermijdelijk. Monumenten zijn niet in staat om grote dynamische krachten op te vangen. Echter, een minstens zo grote bedreiging voor de instandhouding van het erfgoed zouden de (nog onbekende) nieuwe veiligheidsrichtlijnen voor gebouwen kunnen worden. Als die al niet leiden tot gedwongen sloop, zullen wettelijk opgelegde vergaande versterkingsmaatregelen tot ongewenste vernietiging van erfgoed leiden. Als gevolg hiervan zou wel eens kunnen blijken dat het middel erger is dan de kwaal. De bewaking van de kwaliteit bij de uitvoering van de versterkingsopgave is cruciaal voor het (hopelijke) succes daarvan.

In de gemeente Groningen staan 636 rijksmonumenten en 527 gemeentelijke monumenten (per 1 juli 772). Daarnaast zijn er meer dan 50 archeologische monumenten, 8 beschermde stadsgezichten met daarin ca 10.000 a 15.000 gebouwen en daarbuiten nog een vergelijkbaar aantal z.g. beeldbepalende en karakteristieke panden.

We moeten goed onderscheid maken tussen de veiligheid voor mensen en de schade aan het cultureel erfgoed. Wij beperken ons op deze plaats tot de schade aan het erfgoed. Vanwege de veiligheid kan in het uiterste geval besloten worden monumenten te sluiten, hoe onwenselijk dat voor de leefbaarheid ook is.

Als je gebouwde monumenten preventief wilt beveiligen tegen aardbevingsschade moeten ze primair weer in hun oorspronkelijke kracht geholpen worden. Dat betekent het ongedaan maken van ernstige bouwkundige verzwakkingen die in het monumenten-leven zijn opgetreden (bijvoorbeeld: door de vernieuwing van voorgevels in het verleden en meer recent door uitholling vanwege de economische uitbating). De beste remedie in het algemeen en ook tegen aardbevingsschade is ervoor te zorgen dat de monumenten bouwkundig in goede staat verkeren. Met het door de NAM te vergoeden cosmetisch herstel (wokkels aanbrengen en scheuren dichtpleisteren) kan beter gewacht worden tot de bodem over enkele decennia hopelijk weer in rust is. Dergelijk herstel leidt namelijk vaak tot vervolgschade op andere plekken in het gebouw, omdat de dynamische krachten van de aardbeving ergens hun weg zullen zoeken. Het is belangrijk om nu een fonds op te zetten waaruit tzt alle beschermde monumenten weer een grote beurt kunnen krijgen (ca 1500 monumenten x gemiddeld ca 0,5 mln = ca 750 mln). En dan hebben we het nog niet over de onbeschermde monumenten.

Actiepunten:

1. korte termijn (2015-2016):

- verzamelen schademeldingen bij beschermde monumenten (heeft NAM, maar wil die vooralsnog niet met ons delen)
- brief aan alle eigenaren van monumenten met verzoek om melding van schade, uitleg van procedures, vergunningen, ontzorgen, etc (van 1500 gebouwen de eigenaren uit het kadaster halen)
- informatie op Groningen.nl/monumenten zetten
- Cultuurhistorische WaardenKaart (CWK) een aardbevingsschade laag geven
- lijst van enerzijds meest kwetsbare en anderzijds meest monumentale (onderdelen van) gebouwen opstellen tbv prioritering bij uitvoering werkzaamheden
- van alle beschermde monumenten de bouwkundig-constructieve staat in kaart laten brengen + te nemen maatregelen om ze constructief en bouwkundig op orde te brengen + kostenbegroting (kosten ca 10.000 per monument = ca 15 mln)
- een 'Beter Verbeteren' budget regelen om ervoor te zorgen dat er gestuurd kan worden op de kwaliteit van de uitvoering van de schadeherstelwerkzaamheden, tbv behoud en versterking identiteit (5 a 10.000 per monument = ca 10 mln)
- de al jaren niet meer door de leverancier onderhouden Monumentenmodule op BWT4all laten vervangen (0,5 mln)
- het door SOGK opgestelde monumentenprotocol op gemeente leest aanpassen en door college laten vaststellen. Dit vervolgens inzetten bij alle schadeafhandelingen (ontzorgen eigenaar, door professionals het werk te laten uitvoeren (op kosten NAM), daardoor is afhandeling aanvragen door de gemeente veel minder tijdrovend (all in geschat op 20 uur per schademelding). Benodigde extra capaciteit: ca 1 fte per 50 schademeldingen.
- kwaliteitswaarborging bij herstelwerkzaamheden regelen (certificering, etc), tevens laten vaststellen door B&W.
- aanvullende inventarisatie van cultuurhistorische waarden die nu geen bescherming genieten (en op grond van de nieuwe NPR dus zonde discussie gesloopt zullen kunnen worden). Kosten 0,5 mln.
- Erfgoedbeurs Noord Nederland organiseren (april 2016)
- Mbv Monumentenwacht monitoring van belangrijke monumenten opzetten
- Cultuurhistorische verkenningen Beijum en Lewenborg opzetten (als je daar grootschalig gaat slopen, wat moet je dan in ieder geval behouden/als nieuw uitgangspunt nemen, LeRoy-concept bijvoorbeeld)
- kwaliteitsatlas/protocol tbv de sloop/nieuwbouwopgave (tbv karakteristieke onderdelen, zoals schoorstenen e.d. en tbv totale nieuwbouw in de bestaande stad)
- ambtelijk werk tbv korte termijn (deels uit te besteden) 0,5 a 1 mln per jaar

2. Middellange termijn (2017-2020)

- vervolg en nadere uitwerking korte termijn punten
- Eerder genoemd Fonds voor grote beurt voor alle monumenten opzetten (750.000 a 1 miljard)
- Uitvoering constructief herstel/versterking 1500 monumentale gebouwen (ca 500 mln)
- Bouwhistorisch en archeologisch onderzoek financieel en procesmatig goed inbedden in de gehele versterking/sloop/nieuwbouw operatie (100 mln)
- Plan opzetten voor versterking cultuurhistorie in overdrachtelijke zin: vervolg kanjerplan oid (ca 100 monumenten a 1 mln = 100 mln)
- Bouwhistorisch depot (M&M) uitbouwen, tbv her te gebruiken cultuurhistorisch waardevolle bouwmaterialen die bij de grootschalige sloop/nieuwbouw vrij zullen komen (mankracht en huisvesting ca 1 mln/jaar).
- uitbouw kennis ondergrond (archeologie + daaronder) en het publiek maken daarvan ism Scheepvaartmuseum (1 mln)

- in kaart brengen van de gevolgen voor het archeologisch bodemarchief van de herstel/sloop/nieuwbouw opgave
- communicatie met eigenaren en verdere uitbouw van de CWK.

3. Lange termijn (2020 - 2030)

- vervolg realisatie middellange termijnwerk
- verschuiving aandacht van repareren naar prepareren en van letterlijke versterking naar versterking in de overdrachtelijke zin
- Fonds tbv grote beurt na afloop bevingen moet vorm en inhoud krijgen en spelregels voor gebruik
- hopen dat de bevingen zijn afgenomen!